درس یازدهم:

ارزش قیاسی

۱- استدلال هنر فطری ذهن بشر است که بی‌هیچ تردیدی در هر انسان در مراتب مختلف تجلّی پیدا می‌کند.

۲- قیاس یا استدلال قیاسی می‌تواند زمینه‌ی دستیابی به قضایای صددرصد صادق را فراهم نماید که شکل اول آن بدیهی است و یقین بالذات دارد و مبنا و پایایه‌ی درست بودن بقیه‌ی اَشکال نیز هست.

۳- کامل‌ترین حالت شکل اول همان ضرب اول است که عبارت است از: «هر الف ب است و هر ب ج است پس هر الف ج است» که برای هر انسان بدیهی و روشن است.

۴- کسانی بوده‌اند که به علم منطق (منطق ارسطویی) ایراد گرفته‌اند و ایرادات آنها بیشتر متوجه اصلی‌ترین بخش منطق یعنی قیاس بوده است.

۵- ایرادات مخالفین و منتقدین منطق ارسطویی:

الف) اگر علم منطق مانع خطا و اشتباه در فکر و استدلال می‌شود پس اختلاف فلاسفه و دانشمندان از کجاست؟

پاسخ: کار منطق نشان دادن شکل و صورت استدلال است تا شخص از استدلال غلط دوری کند در حالی که آنچه زمینه‌ی اشتباه را فراهم می‌کند محتوا و ماده‌ی قیاس است و در همان ماده و محتوا است که معمولاً فلاسفه و دانشمندان با هم اختلاف دارند.

ب) اگر منطق ابزار استدلال‌های بشری است پس چرا با کاربرد آن نمی‌توان به معلومات جدیدی دست یافت؟

پاسخ: منطق صورت اندیشه را ارزیابی می‌کند و پیشرفت یک علم به ماده‌ی آن است بنابراین منطق جایگزین علوم و رشته‌های علمی نیست که بخواهیم فقط با صورت و شکل منطق به دانش جدید برسیم.

ج) قیاس مهم‌ترین قاعده‌ی منطقی است و قوی‌ترین حالت قیاس شکل اول است ولی این شکل استدلال کمکی به ما نمی‌کند زیرا اگر درستی مقدمات معلوم باشد نتیجه درون مقدمات هست و نتیجه‌گیری معنایی ندارد و اگر دو مقدمه غلط یا مشکوک و مجهول باشند نمی‌توان نتیجه‌گیری کرد؟